

Den oberoende lantbrukstidningen • www.lantbruketsaffarer.se • pris 69 kr

Tema:
Växtnäring & Vårbruk

LANTBRUKETS AFFÄRER

Nr 2

Februari 2016

Med kvävegödslingen
styr vi proteinhalten

Betning med mikro-
näring kan ge fördelar

Renkavle – det enskilt största
hotet mot brittiskt lantbruk

Ekologisk kompensation –
hot eller affärsmöjlighet?

Håkan Eriksson, Wiggeby gård:

Miljö och ekonomi går hand i hand

Månadens porträtt

"Jag är 50 procent byggare och 50 procent bonde, med hjärtat i växtodlingen", säger Håkan Eriksson, Wiggeby Gård.

Med hjärtat i växtodlingen: På Wiggeby går miljö och ekonomi hand i hand

Ytligt sett är Wiggeby gård på Färingsö i Mälaren inte idealisk för en växtodling på 720 hektar. Marken är vattenskyddsområde, grannar finns överallt, arronderingen är sisådär och jordmånen mest styva leror. Men Håkan Eriksson har gillat läget och vänt nackdel till fördel. I dag står Wiggeby stadigt på tre ben: Växtodling, kompost- och energiproduktion samt uthyrning. Och företagsfilosofin är glasklar, ekonomin ska styra.

Av Sven-Olov Lööf

O rden styr tanken. Heter det om ett lantbruk att ekonomin styr är det lätt att hamna fel och tro att företagandet handlar om cynism och hårdexploatering av mark och miljö.

Inget kan vara mera fel när det gäller Wiggeby Jordbruk AB. År 2010 utsåg Världsnaturfonden makarna Håkan och Teri Lee Eriksson till Årets svenska Östersjöbönder för att de "visar att ett modernt konventionellt jordbruk kan bedrivas miljövänligt."

SKENBAR FRID

Den februaridag Lantbrukets Affärer kommer till Färingsö känns växtodlingen avlägsen. De små byarna längs vägen som tusentals svenska bönder genom åren sett genom bussfönstren på väg till LRF:s konferensgård Sångs- Säby verkar tomma på folk. Odlingslandskapet som började formars under vikingatiden och idag med all rätt klassats som riksintresse, väntar på våren.

Men när vi passerat Wiggeby gårdscentrum är det slut på friden. På en jättestor täckt av stora högar av jord, stubbar, trädgårdsavfall och dynga från hästgårdar far ett par hjullastare omkring. Håkan Eriksson ger en faktatyngd snabbguidning.

"Komposterings- och flisproduktionen ger i dag ungefär lika stor del av omsättningen som växtodlingen, runt 12 miljoner kronor vardera. Vi hygieniserar 10 000 ton hästgödsel och plattkomposterar trädgårdsavfall. Anläggningsjorden och planteringsjorden vi tillverkar säljer vi till anläggningsföretag och villaägare. Wiggeby har ingen nämnvärd animalieproduktion men hästgödseln tillgodoser en tredjedel av gårdens fosforbehov, hela kalium- och tio procent av kvävebehovet."

SNURR PÅ HÄSTGÖDSELN

År 2009 sökte Wiggeby tillstånd för storskalig kompostering på platta. Tre år senare byggdes anläggningen för hygienisering. Länsstyrelsen gav tillstånd för kompostering av 15 000 ton hästgödsel och 15 000 ton trädgårdsavfall samt bearbetning av biobränsle och jordtillverkning.

Den väldiga trumman för kompostering rymmer 125 kubikmeter och är navet i hästgödselhanteringen.

På en vecka förvandlas hästskit till en hygieniserad, högklassig råvara. Håkan Eriksson är påtagligt stolt över investeringen som kostade cirka sex miljoner kronor.

Lika nöjd ser han inte ut vid åsynen av bergen av stubbar som ska flisas innan Stockholms värmeverk tar hand om slutprodukten:

”Energisidan är en helt rutten bransch eftersom vi i Sverige eldar värmeverken med sopor. Verkens betalning täcker inte omkostnaderna, utan vi lever på tippavgifterna. I dag är vi nog bara tre fyra stycken kvar i Stockholmsområdet som flisar stubb.”

HJÄRTAT I VÄXTODLINGEN

Om du ursäktar, när jag hör dig berätta om kompost och flis dyker den gamla floskeln ”ingen riktig bonde” upp i skallen. Hur definierar du dig som företagare?

”Jag är 50 procent byggare och 50 procent bonde, med hjärtat i växtodlingen”, säger Håkan Eriksson. ”Dessutom är jag tekniskt kläfnig. Det var ingen slump att jag efter nian utbildade mig till mekaniker för tunga fordon och jag kan utan vidare bygga om en maskin om det behövs. Ekonomiskt riskexponerar jag mig inte, utan bygger långsiktigt.”

Redan år 1976 blev den då 19-åriga Håkan Eriksson företagare. Till-sammans med sin bror startade han ett entreprenadföretag med en grävmaskin. I början av 80-talet kände Håkans pappa av att hans båda söner var på väg bort från gården och för att säkra kontinuiteten ombildades gården till ett aktiebolag där Håkan, hans bror och mamma och pappa ägde 25 procent vardera. År 1993 klev brodern av och löstes ut av Håkan.

GRISARNA HISTORIA

Vid millennieskiftet sålde Håkans föräldrar sina andelar till honom och hustrun Teri Lee, amerikansködd hortonom som byggt en framgångsrik karriär inom trädgårdsnäringen förutom att hon sköter Wiggebys bokföring.

År 1982 hade Wiggeby 130 hektar åker och producerade 2 100 slaktsvin om året. Tio år senare byggdes ett nytt svinstall men redan 2004 avvecklades grisproduktionen och stallarna gjordes om till lagerlokaler, personalutrymmen med mera. De stalltyor som gården inte nyttjar själva har byggts om och hyrts ut

Komposterings- och flisproduktionen ger i dag ungefär lika stor del av omsättningen som växtodlingen, runt 12 miljoner kronor vardera”, säger Håkan Eriksson.

till småföretag. Uthyrningen, Wiggebys tredje och smalaste ben, ger runt en miljon kronor om året.

TRE EKONOMISKA MÅL

Färingsö har gott om runstenar och ibland kan Håkan Eriksson uttrycka sig lika kortfattat slagfärdig som förfäderna som knackade dem. Gårdens ekonomi vilar på tre pelare, konstaterar han:

”Först ska omsättningen ska växa med fem procent om året, sedan ska driften generera ett resultat på minst fem procent på årsbasis och det tredje att omsättningen ska vara minst tre miljoner kronor per anställd.”

Gården har sju anställda och, som indirekt framgått, en omsättning runt 24 miljoner kronor.

”Om det låter strikt företags-ekonomiskt? Ja, lantbruk är inget annat än företagande. Näringsens största problem har varit – och är – att man i vissa fall sett det som ett kall.”

Men ett omsättningskrav på tre miljoner per anställd kan låta svettigt för vilken bransch som helst?

”Jo, men vi har inget billigt folk här i utkanten av Stockholm, här vet att man ta betalt. Och vår verksamhet är alldeles för dyr och intensiv för att kunna drivas med okunnig arbetskraft. Vi har höga omkostnader, alltså måste intäkterna vara därefter.”

TAR FÖR LÄTT PÅ EKONOMIN

Tar spannmålsodlaren i gemen för lätt på ekonomins betydelse?

”I mycket är det en svensk företeelse”, säger Håkan Eriksson. ”Det enda som

”Energisidan är en helt rutten bransch eftersom vi i Sverige eldar värmeverken med sopor”

diskuteras på bondemötena är avkastningen. Kommer du till England handlar det mer om ekonomin. Om det blivit bättre i den yngre generationen? Nja, tyvärr är det inte alltid så. Alla pratar om hur lite tid man lägger ned per brukad hektar. Men kanske är det just den sista halvtimmen man tar sig som betyder mest för utfallet. Det viktiga är att ha goda rutiner kring de basala sakerna. Markunderhållet måste till exempel prioriteras, det är som regel mycket viktigare än traktorköpen.”

Gårdens egen areal är i dag 285 hektar, varav 160 hektar är åker. Mycket mer arrenderas – i fjol bedrevs växtodling på 720 hektar och snart är den brukade arealen uppe i 900 hektar. Större bör Wiggeby inte bli, konstaterar Håkan Eriksson:

”Vi vill inte köra med den största tröskan som funkar bäst i de riktiga slättbygderna. Vi har all mark samlad inom en mils radie. Det finns lantbrukare här i Stockholmstrakten som kör miljals mellan skiftena, men är det så lyckat?”

STADEN BROMSAR

Att den egna arealen inte är större beror

"Att gräva ned sig i saker man inte kan påverka är rätt kass"

på Stockholms påverkan på mark- och fastighetspriserna. Gårdar med herrgårdslignande huvudbyggnader och möjlighet till hästhållning är svåra att konkurrera om.

"Men vi har en anständig arrendemarknad här. Vi har hållit oss lokalt på ön och haft som mål att vara en lojal lokal aktör. Vi har hittills aldrig behövt jaga areal, den har kommit till oss genom förfrågningar. Rena tillfälligheter gjorde att vi häromåret inom ett halvår fick erbjudanden om att köpa tre mindre gårdar som vi arrenderat länge i grannbyn Sundby. Det var helt unikt. Vi köpte dem, styckade av byggnader och lite mark och sålde dem vidare medan vi själva behöll åkermarken."

Håkan konstaterar att det stadsnära

läget utesluter de flesta tänkbara typer av animalieproduktion på Wiggeby på grund av luktproblematiken. Ett trettio-tal highland cattle är dock undantagna. Men han nämner det utan ett uns av grinighet mot grannarna. Förutsättningen för hans företagande har varit att se möjligheter:

"Att gräva ned sig i saker man inte kan påverka är rätt kass. Se till det du kan påverka själv, och ha respekt även för ett i din värld korkat beslut. Det kan ju finnas skäl för dem som du inte ser."

PILOTGÅRD

Wiggeby har en hög miljöprofil. Gården var med från start i Odling i balans, ett projekt Håkan Eriksson lovordar för att det tacklar problemet med kunskapsöverföringen från forskning till näring och tvärt om. Grön el och fossilfri uppvärmning används på gården.

Men ni har inte ställt om till ekologiskt?

"Nej, hela tiden har jag velat visa att det konventionella jordbruket kan vara lika bra för miljön som det ekologiska. Man måste se till helheten och väga in den skördeförlust på 30 till 40 procent

som en omställning till ekologiskt medför. Men jag hatar tjaftet mellan ekologiskt och konventionellt. Debatten förs på en alldeles för låg nivå, man kastar skit på varandra i stället för att lära sig av den andra sidan. Ingen borde förneka att det finns fantastiskt duktiga ekologiska bönder."

DELÄGARE

För ett år sedan blev gårdens mångåriga medarbetare Jonas Andersson och Jonas Östlund delägare i företaget. Växtodlingen är delegerad till Andersson, återvinningen till Östlund. Båda sköter sina respektive verksamheter utan överrock. Beslut om investeringar över 300 000 kronor tas dock i Wiggebys bolagsstyrelse.

"Jag har inget behov av att peta i detaljer och är helt prestigelös när det gäller beslutsfattandet", säger Håkan Eriksson. "Det viktiga är att den mest lämpade sköter verksamheterna. Hur road jag än är av växtodling så är det Jonas Andersson som ska utveckla den. Han är fantastiskt duktig."

Flera gånger under intervjun under-

RIKSTÄCKANDE DISTRIBUTION

Mastit

Är en inflammation av bröstkörteln och juvervävnad

Stor endemisk sjukdom hos mjölkkor

Sker vanligtvis genom bakteriell invasion via spenkanalen

Infektion sker genom bakteriekällor som finns på gården

Sjukdomen är i de flesta avseenden en mycket komplex sjukdom

Förekommer subkliniskt där få, om några, symptom förekommer hos de flesta kor

Följder av mastit

Mjölk kastas bort på grund av föroreningar genom medicinering eller att mjölken anses vara olämplig att dricka

Minskning av avkastningen och eventuella permanenta skador i juvret

Extra arbetsinsats som krävs för att vårda kor med mastit

Kostnaderna för veterinärvård och mediciner

Kostnaden för reducerad livslängd på grund av för tidig utgallring

Svaret är Staldren®

**Staldren är godkänt av Bra Kemråd
och innehåller inte kvartära ammonium-
föreningar**

**Foder &
Spannmål**
I HELSINGBORG-ÅHUS AB

0418 - 70130
www.foderspannmal.se

"Ja, lantbruk är inget annat än företagande"

stryker Håkan Eriksson att livet är för kort för att slösas bort på grämelser och onödiga konflikter. I förbigående nämner han en sak som bör ha bidragit till den livshållningen: Han har drabbats av några hjärtstillestånd, varav det värsta, år 2005, varade i nästan fem minuter.

UNDER YTAN

När du nu lyckats delegera de bärande verksamheterna, vad ska du syssla med själv?

"Målet är att bli dräng på gården igen", säger Håkan och skrattar. "Nä, kanske inte riktigt men en viss sanning ligger de i det, fastighetsdelen ska jag sköta, och jag kommer att bidra med synpunkter på de övergripande strukturfrågorna och gårdens färdriktning."

Hela tiden har jag velat visa att det konventionella jordbruket kan vara lika bra för miljön som det ekologiska. Man måste se till helheten och våga in den skördeförlust på 30 till 40 procent som en omställning till ekologiskt medför, säger Håkan Eriksson

"Det finns två stora framtidsfrågor som intresserar mig mer än andra", fortsätter Håkan Eriksson. "Den ena är vad som händer under jordytan – samspelet i jorden, alla de biologiska sambanden som vi vet alldeles för lite om i dag. Den andra handlar om att få fram fleråriga spannmålsgrödor. Som det är nu sliter vi sönder jorden med vårt odlingstryck. Mexikan-

ska forskare har kommit en bra bit på väg med fleråriga spannmålsgrödor och jag skulle inte bli förvånad om vi har de första i produktion redan till 2020–2025. Det är en fantastiskt spännande tid vi lever i och det är inte utan att man är lite avundsjuk på de som är i 30-årsåldern i dag."

Håkan Eriksson lär inte fastna med blicken i backspegeln. <<

BLÅTT GER NYHETER VID JORDBEARBETNING, SÅDD OCH VÄXTSKYDD

Diamant 11

Compact-Solitaire 9

Vega 12

LEMKEN lantbruks maskiner är utmärkande, inte bara för att färgen är blå, utan framför allt på grund av maskinens kvalitet, mångsidighet och moderna design. Mer än 1000 anställda arbetar kontinuerligt med att utveckla lösningar som optimalt uppfyller de behov som behövs till Svenska lantbrukare i framtiden.

Kontakta din LEMKEN återförsäljare

LEMKEN agent: Mats Jönsson
Mobil: 070 655 01 10, Email: m.jonsson@lemken.com

lemken.com

Följ LEMKENSVENIGE på Instagram

- Plogar och andra maskiner för stubbkultivering och såbäddsbereidning med optimal jordbearbetning.
- Mekanisk eller pneumatisk såmaskinteknik för en mycket optimal fältgroning med jämn uppkomst som resultat i ett brett spektrum av grödor.
- Burna eller bogserade växtskyddssprutor med hög användar-komfort och innovativa lösningar.

LEMKEN
The Agrivision Company